పెంపుడు చిలుక

రామనాథబాబు హవేలీ జమీందారు. అతనికి ప్రాయము దాఁటినపిమ్మట వెంకయ్యమ్మారావు అను కూఁతురు. రామనాథబాబునకు వ్యపదేశివద్భావముచే కూఁతురైనను కొడుకైనను వెంకయ్యమ్మారావు గారే.

ఆమె చిన్నారిపొన్నారి చిఱుతవయసున ముద్దులకూచి; అందచందాల యౌవనమున గయాళిగంప; ఆమె పవలంతయు లాగులలోను, రాత్రులంతయు లంగాలలోను జమీందారీ వ్యవహారపు అడుసున నడుమనడుమ ఆమె చేతిగీఁతలు కూడ అంటుచుండెను.

వయసు ముదిరిన కూఁతు పెండ్లిని రామనాథబాబు లోఁగడ తలపెట్టలేదు కాని, ఇపుడు తన శరీరమున నంజు అంటుతొక్కఁగా ఆ ప్రయత్నము మీఁదనే ఉండెను. ముందు స్వయంవరగృహమొకటి కట్టించెను. దాన బసచేసిన వరుఁడు మూఁడవ అంతస్థులో నున్న రాజపుత్రికి స్పష్టముగా కనఁబడును.

ఈ స్వయంవర మంటపమునకు రాజకుమారులందఱు ఒక్కసారిగా రారు. ఒకరి తరువాత నింకొకరు. సరస్వతిచేటియయి వచ్చి, ఇఁతడు చోళాధీశుఁడు; ఇతఁడు నేపాళాధీశుఁడు; ఇతఁడు నీయెదకు కస్తూరి తెచ్చుననిగాని, ఇతఁడు నీమొగమునకు వేసలీను పూయున) గాని వర్ణింపదు. మరి నవుకరులు వచ్చి కంచెఁడుకూడు తిను ననియు, కాళ్లు తానే కడుకుకొనుననియు, వెలకిలఁ బరుండుననియు వర్ణింతురు. రాజకుమారి గంభీరముగా చూచి ఊరకుండదు. వీఁడు వృషభము, వీఁడుభక్షకము, వీఁడు మహిషము అని వెంటనే పేరులు పెట్టి వెడల నడిపించును. ఇటులు జంతువల నామములు, జడముల నామములు ఇంచుమించుగా వ్యయమాయెను.

రామనాథబాబెంత తొందరపడుచుండెనో అంత యాలస్య మగుచుండెను. తుదకు ఆర్వీటినుండి జనార్దనరావుగారు స్వయంవర మంటపము ప్రవేశించిరి. లోఁగడ వచ్చినవారిలో చాలామందితో వచ్చిన కూలినవుకరుల వలె ఆయనతో ఒకఁడును రాలేదు; కాని బి.యే. డిగ్రీమాత్రము వచ్చెను.

ఈమాట వినిన వెంటనే రాజకుమారి మేడపైనుండి చూచెను. చూచునది చూచుచునే నిలువఁబడిపోయెను. 'టెలెస్కోపు తెచ్చి యీయనా?' అని దాసి యనెను.

వెంకయ్యమ్మారావుగారు దానిమ్మపండ్లు, సపోటాలు, నారింజలు, బత్తాయిలు, చక్రకేళీలు, ద్రాక్షలు తీసికొనిపోయి యిచ్చి రమ్మని ధీరముగా పలికెను.

రామనాథబాబు అనుజ్ఞచే మంత్రి స్వయముగా జనార్దనరావుగారికి స్వాగతమిచ్చెను. ఒకటి రెండు సారులు రాజకుమారి మేడక్రింద నుండి ఏదోమిష పెట్టి జనార్దన రావుగారిని అటూ ఇటూ నడిపించెను. స్వయంవర మంటపమున కుర్చీలో ఒకానొక అంగభంగిగా కూర్చుండెట్టెను; నిలువబెట్టెను; పండఁబెట్టెను. ఏమి చేసినను నాణెము ఇంచుకయు ఓటిది కాదు.

రాజకుమారి అంతయు జూచెను; నపుకర్లచే అంతయు వినెను. తుదకు అతనికి 'పెంపుడుచిలుక' యని పేరుపెట్టెను.

ఆ పేరు పెట్టుట కొక సంబంధమున్నది. తనగది ముంజూరునందు వ్రేలాడఁ దీసిన బంగారుపంజరమున రెండుచిలుకలు ఉన్నవి.

తుదకు వ్యవహార మిటులు ఫైసలాయెను; ప్రథమపురుష సంతానము జమీది; రాజకుమారి పుట్టినింటనే యుండును; ఇష్టముకలుగుచో అత్తిల్లు మెట్టును; పురుష సంతానము కలుగువఱకు అల్లుఁడుమాత్ర మత్తింటనే యుండి తీఱవలయును. జమీకి అతఁడు నిత్యమును అతిథియు, అక్రీతదాసుఁడును.

కాకితములు పుట్టి రిజిస్టరు అగుటతోపాటు అతివైభవముగా వివాహము జరిగెను.

పెంపుడుచిలుకను ఒక బంగారు పంజరమున బంధించిరి. అవసరములయందు పండ్లు పెట్టిరి. 'రామన్నా, తోఁటకూర' అని నేర్పఁగా ఆ చిలుక మరల 'రామన్నా, తోఁటకూర' అని అనుట అతికష్టముగా నేర్చుకొనుచుండెను.

పెండ్లివైభవము చేతులార చేసికొని, కనులార చూచుకొని, రామనాథబాబు రంగస్థలమునుండి నిష్క్రమించెను. ఆ పాత్రయొక్క అభినయ మంతయు ఇపుడు వెంకయ్యమ్మా రావుగారే చేయదొరఁకొనెను.

2

పండ్లు దొరకని చిలుకకు పండ్లు దొరకుచో పంజరబంధముకూడ కొన్నాళ్లు పండువే. పండ్లు నోరార దొరికినను నిత్యము పంజరబంధమగుచో, ఆ పంజరమును – సువర్ణమయమే యగుఁగాక – గర్భనరకము, ఆ చిలుకచూపెపుడును అనంత – ఆకాశముమీఁదనే. పక్షియయినను దానికి పక్షములు లేవు. అది చేతని యయినను

జడము. దానితో కొంతసేపు కొందఱు క్రీడింతురు గాని ఆ లావణ్యము సహజసిద్ధమగుటయే స్వయంకృతాపరాధము. కాకిని పంజరమున ఎవఁడు ఇడుకొనును?

వెంకయ్యమ్మారావుగారికి కుమారుఁడు కలిగెను. జమీ యంతటను నిత్యకల్యాణము పచ్చతోరణము. మహేంద్రవైభవముతో బారసాల. శిశువు పేరు రామనాథబాబు. పెంపుడు చిలుకకు పంజరకవాటము కొంచెము సడలెను. ఒకరెక్క స్వాధీనమాయెను.

జనార్దనరావుగారికి అనుకొనినపు డల్లా కుమారుని చూచుకొనుటకు వీలులేదు. భార్యమాట వేఱుగా చెప్పనక్కఱలేదు. తన పుత్త్రుని నోరార పిలుచుకొన వీలు లేదు. రామనాథబాబుగారూ అని అన్ని యక్షరములును పట్టిపట్టి అనవలయును. ఏల? ఆయనయే జమీందారు; ఆయన వెంకయ్యమ్మారావు గారికుమారుఁడు.

జనార్దనరావునకు భార్యా పుత్త్రులుబదులు దాపున పుస్తకము. అతనికి మనస్తత్త్వశాస్త్రమునందు ...అభిరుచి. అతఁడు ఆ పరిజ్ఞానము చేతనే ఇన్నాళ్లు పంజరమునఁ గడఁపగలిగితి ననుకొనెను. విచారించుచో తనకును తెలియకుండ అనురాగబంధముచేతనే పంజర బంధము సైరించనేమో.

అతఁడిపుడు స్త్రీపురుషులకు సంబంధించిన మనస్తత్త్వమును రచించుచుండెను. అనుభూతమైన ప్రతివిషయమును ఉదాహరణముగాఁ గొనుచుండెను. తనకడకు వచ్చిన సేవకుని, వాఁడు తెచ్చిన ఆహారమునుగూడ తెలియని ఏకాగ్రతతో దానిని వ్రాయుచుండెను. ఒకానొకపుడు ఎవరు పిలిచినను అతఁడు చెవిటి.

వెంకయ్యమ్మారావు గారికి ఈవైనము తెలిసెను. ఒకనాఁడు ఆమె చక్కగా అలంకరించుకొని భర్త అంతఃపురములోనికి ఎవరికిని తెలియకుండ వెళ్లెను. అటులు వెళ్లుటకదే మొదలు.

అతఁడు వ్రాఁతలో మునిఁగి తేలుచుండెను. భార్యను చూచినంతనే కాకితము లావల త్రోసి, చూచినవాఁడు చూచినటులే యుండెను. అనుకొనని గౌరవము!

ఉభయతటములు నిండిన ప్రవాహము వలె, పూలతో పండ్లతో నిండిన తీవవలె, మనుష్యదేవతవలె ఆమె నిలువఁబడెను. అతఁడు భార్యకేసి రెండుచేతులూ చాఁచెను.

వెంకయ్యమ్మారావు ఒకనవ్వు నవ్వెను. తృణీకృతబ్రహ్మాపురందర మా నవ్వు; మర్మావిధ మా నవ్వు; హృదయభేది ఆ నవ్వు.

ఏదీ చూతము; పాతకుఁడా, నీవు నవ్వు మా నవ్వు! పోనీ, అర్థము చేసికొన్నఁ జాలును! కావలసిన దంతయే.

ఇటులు నవ్వి వెంకయ్యమ్మారావు – 'నన్ను పెంపుడులేడి యనుకొంటివా, చేతులతో దువ్వుటకు, ముద్దిడుటకు' అనెను. జనార్దనరావున కిట్టి ప్రసంగములు క్రొత్తలుకావు.

ఆమె సి.ఐ.డి. ఇన్‌స్పెక్టరువలె ఆ గదిలోని పుస్తకములన్నియు చూచెను. వ్రాయుచున్న కాకితములు విప్పి నడుమనడుమ పరిశీలించుచుండెను.

దాసి యొకతె వడిగా వచ్చి, 'చిన్నమ్మా రావుగారికొఱకు వరుఁడిపుడే స్వయంవర మంటపమును విడిసె'నని చెప్పెను. మరొకదాసి వచ్చి, 'వ్యవహార పర్యాలోచనమునకు దివానుబహద్దరు తెరచాటున కాచికొని యుండె'నని మనవిచేసెను. విని వెంకయ్యమ్మారావు గారు 'సరి' యని పిమ్మట "ఓసీ, నీ వీ కాకితములకట్ట నా గదిలో పెట్టు" మనెను. దాసి తీసికొనివెళ్లెను.

వెంకయ్యమ్మారావు భర్తను చూచి – "తాము నేఁటిరాత్రి ఏడుగంటలకు నా గదిలోనికి దయచేసి నన్నను గ్రహింపవలెను" అనెను. జనార్దనరావుగారికి ఇది యొక క్రొత్తగౌరవము.

"మాటాడ రేమి?"

"దాసిని బంపుచో వత్తును."

జనార్దనరావిటు లనుటకు ఇదియే మొదలు. వెంకయ్యమ్మారావు పనులమీఁద వెళ్లిపోయెను.

ఏడుగంట లాయెను; దాసిరాలేదు. ఎనిమిది యాయెను; రాలేదు. తొమ్మిది; పది; పదకొండు; పండ్రెండు. దాసి రాదు.

జనార్దనరావు దాదికి పదిరూకలిచ్చి కుమారుని తొట్టికడ కేఁగెను. రెప్పవాల్పక చూచెను.

"కోయిల తన గ్రుడ్డును తాను పొదిగికొనలేదు. నాయనా, పెద్దవాఁడ వైన పిదప మీ యమ్మవలె నన్ను మఱువకు."

అతఁడు బాలు నొకసారి యెత్తుకొనెను. నేను నీవాఁడ నన్నటులు బాలుఁ దూరకుండఁగా, తండ్రి ముద్దుకొని మరల తొట్టియ నుంచెను.

"నీవు నీతల్లిపోలిక; తల్లిచాఱ మంచిది. వెళ్లునపుడు నిన్నువలె నీతల్లినిగూడ చూడఁదలఁపుగాని అందులకు నాకు భాగ్యము లేదు. బాలుఁడా, నన్ను మఱువకు, దాదీ, నాపలుకును పెద్ద అయినపిదప ఇతనికి చెప్పుదువా?" అని దానికి మరికొన్ని రూకలిచ్చి తొట్టెచూచుచు కనుల నీరు గ్రమ్మఁగా వెనుదిరిగి పోయెను.

జనార్దనరావుగారు వెళ్లిపోయిరని ప్రొద్దుననే సేవకుఁడు వెంకయ్యమ్మా రావుగారికి విన్నవించెను. "ఓరీ, నల్లమందు వేళకు ఉదుత తానే వచ్చును" అనెను వెంకయ్యమ్మారావు గారు.

3

చిన్నమ్మారావు తనకు మేనత్తకూఁతురు. ఆమె పోషణమంతయు తనమీఁదనే యుండెను. చిన్నమ్మారావుకూడ తన అదుపు ఆజ్ఞలలో ఉండెను. ఆమె కిపుడు పెండ్లి; ఇల్లటమునకు వరుఁడు వచ్చెను. నియమము లన్నిటికి అతఁడు తల నూఁపెను.

వెంకయ్యమ్మారావు చిన్నమ్మారావును దాపునకు బిలిచి, 'ఈ గంగిరెడ్డి నీకు బాగుండెనా?' అని అడిగెను.

దాసీలు కొందఱు ఈ నామకరణమునకు సంతసించిరి. కొందఱింకను రాణి మోమును జూచుచుండిరి. ఇంకను మంచిపేరు కావలయుఁ గాఁబోలు! కొందఱు పకపక నవ్విరి.

చిన్నమ్మారావు చీరముడతలు సవరించుకొనుచు మోము వంచి తన నెవరో వెనుక పిలిచినటులు లోనికి వెళ్లిపోయెను.

వెంకయ్యమ్మారావు వరుఁడు వెంకట రాయణింగారికి పదివేలరూపాయలు, వెండిబిందెలు, బంగారుహారములు, వజ్రము మలఁచిన ఉంగరము, రాతికట్టడపు అంటుజోడు, గుఱ్ఱమును కట్నమిచ్చెను. ముప్పదివేలు రాఁబడిగల గ్రామము కొని చిన్నమ్మారావునకు ఘెళ్లుమని పెండ్లిచేసెను. తానొక్కతయే పెండ్లికూఁతును ధారపోసెను.

గ్రామపాలనమును గుఱించిన వ్యవహార మంతయు భర్తతో సంబంధము లేకుండ నిర్వర్తించుకొను ప్రక్రియను వెంకయ్యమ్మారావు చిన్నమ్మారావునకు నేర్పెను. ప్రథమ సంవత్సరము చిన్నమ్మారావు తనవ్యవహార మంతయు తానే చేసికొనెను. రెండవ సంవత్సరమునుండియు కొంత కొంత తగ్గించుకొని క్రమక్రమముగా అంతయు భర్తపరము చేసెను.

చిన్నమ్మారావుకు చిన్నతనమునుండియు ముందటేఁటివఱకు వెంకయ్యమ్మారావు గారికడనే కాలక్షేపము. వెంకయ్యమ్మారావు గారును అన్నము తినునపుడు, నీరు త్రావునపుడు, షికారు వెళ్లునపుడు, నిద్రించునపుడు, ఆటలాడుకొనునపుడు, పాటలు పాడుకొనునపుడు, కూర్చుండునపుడు, వ్యవహరించునపుడు చిన్నమ్మారావును ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసమువలె ఎడఁబాయకుండెడిది. అట్టి చిన్నమ్మారావు ఇపుడిపుడు తాను పిలిచినను కొన్నివేళల దర్శనమునకు రాఁదొడఁగుట లేదు. కారణమడుగుచో ఎపుడు ప్రత్యుత్తరించినను తన భర్తకు సంబంధించిన విషయమే చెప్పుచుండెడిది. వెంకయ్యమ్మారావుగారు – 'గంగిరెడ్డి ఆయనకాదు; నీవు' అనుచుండెడిది.

ఒకనాఁటి రేయి ఆమె చిన్నమ్మారావును పిలిచికొని రమ్మని దాసిమీఁద దాసిని బంపెను. దాసిక లందఱు తిరిగివచ్చి - 'తలుపు వేసికొని పలుకనైన పలుకలేదు' అని మనవిచేసిరి.

ఆమె దాసీల నందఱ నక్కడనే ఉండ నియమించి తాను వెళ్లెను. గవాక్షమునుండి తొంగిచూసెను. ఒడలు జల్లుమనెను. 'నాకీ యదృష్టమేదీ?' అనుకొనెను. తిరిగివచ్చి ఆలోచించుచు కూరుచుండెను.

దాసీ లందఱు ముక్కుమీఁద వేళ్లువేసికొని నిలువఁబడియుండిరి. సమయము కనిపట్టి ఒకదాసి 'అమ్మా, ఆమెకు మగఁడు మందు పెట్టెను' అనెను. మరొకతెఁ 'ఏ మందోపెట్టనిచో సతనిత్యము మగనిముందెటులుండును?' అనెను. 'అదేమో కాని ఏమున్నదమ్మా అప్పసము మగనికడఁ బడియుండుటకు?' అని యింకొకతె యనెను.

వెంకయ్యమ్మారావు దాసికలఁజూచి'అటువంటి మందు ఉండునా?' అని యడిగెను. 'ఉన్నవి ఉన్న'వని ప్రతివైపునుండియు ఉదాహరణపూర్వకముగా సమాధానములు తామరతంపరగా బయలుదేరెను. వెంకయ్యమ్మారావు ఆశ్చర్యముతో వినుచుండెను.

కొంతవడి ఎవరును మాటలాడక తాము చెప్పిన అపూర్వవిషయముయొక్క సత్యము గ్రహింప రాణికవకాశమిచ్చిరి. ఆమె ఒక తూరి ప్రబలముగా నిట్టూర్చెను.

కీరవాణి యనుదాసి - అమ్మా, మందులకేమిగాని, ఆమెకు మగడే మందు' అనెను. ఇంకొకతె 'నీకో' అనెను. దానిని కూర్చి మరియొకతె 'నీకో' అనెను. ఇటులు 'నీకో'లు వేనవేలు.

వృద్ధదాసి - 'ఎందుల కీవాదము? మగఁడే మందుకాని ఆఁడుది కలదా?' అనెను. ఒకరి మొగము లొకరు చూచుకొనిరి. అందఱు తలాయొక పనిమీఁద వెళ్లిపోయిరి.

వెంకయ్యమ్మారావుగారు ఆకాశము చూచుచు పండుకొనిరి. ఏమియు తోఁచక ఒక్కొక్క నక్షత్రమునే లెక్కపెట్టుచుండఁగా ప్రభాతమాయెను.

4

ఇపుడు వెంకయ్యమ్మారావు పనులన్నియు దివానుపరము చేసెను. చేయి కడుగుకొని కూర్చుండెను. ఇపుడు తనకు పనులేమియు లేవుకాని మనస్సులో ఒకపని ఉండెను. అది వేయిపనుల పెట్టు.

ఆమె ఒకనాఁడు ముంజూరున వ్రేలాడుపంజరమున మగచిలుకను స్వయముగా తీసి మరియొక పంజరమునఁ బెట్టి దూరముగా కట్టెను. రణగుణధ్వని: పండ్లు తినవు; నీరు త్రాగవు. ఎగిరి బయటికి రాఁజూచును; ముక్కుతో కడ్డీలను పొడుచును; రివ్వున నెగిరి కూలును.

వెంకయ్యమ్మారావుగా రెంతోసేపు వాని వియోగమును సహింపలేక పోయెను. మరల మామూలు.

కొంతసేపటికి కీరవాణిని రావించెను. దానికి మంచిచీరయు, రైకయు ఇచ్చెను. కీరవాణి వానిని తాల్చి అన్వర్థనామము కలదయి రాణికి నమస్కరించి సెలవు తీసికొనెను.

ప్రొద్దుపోయిన పిదప చిన్నమ్మారావు పడకటింటి ప్రక్కగా స్నానగృహమున కేఁగుచు వెంకయ్యమ్మారావు దంపతుల సరసాలాపముల వినెను. పులకలచే ఆమెకు స్నానమక్కఱ లేకపోయెను. ఆమె తనకు మరిరెండు చెవులు లేనందులకు కినిసెను. ఇఁక స్నానము లేదు; భోజనములేదు. శయనగృహమునకు వెనుదిరిగి పోయెను. పోయెనన్న మాటయే కాని నిదిరింపలేదు.

ఇంటిలో జనార్థనరావుగారి పటములేదు; ఆయనవస్త్ర మేనియు లేదు.

ఆమె ఆలోచించి ఆలోచించి కొంతవడికి కొడుకు మంచముకడకు వెళ్లెను. అతనిని ఆచియాచి చూచెను. చూచిచూచి "నీవు నా చాఱ; నీవుకూడ నావలె కాఁగలవు; కాఁగల వేమిటి? ఐతివి. లేనిచో 'మాతండ్రి యేఁడి? అని అడుగవా?' అనెను.

చూడఁగాచూడఁగా వానిలో కొంత భర్తకవళిక కానవచ్చెను. నోరార ముద్దిడెను; ముద్దుడి ముద్దుడి సిగ్గిల్లెను.

తెలవాఱకముందే జమానులను బిలిపించి జనార్ధనరావుగారి విషయము కనుఁగొని రమ్మని పంపెను. వారు ఆర్వీటికి వెళ్లిరి.

వెనుక వెంకయ్యమ్మారావుగారు భర్త రచించుచున్న గ్రంథమును అతనిని బిలిచి అతని యెట్టెదుటనే తగులఁబెట్టఁ దలఁచెను. కాని అపుడతఁడు దాసిని బంపుమనఁగా అభిమానించి పెట్టెలోఁ బాఱవైచెను. దానిని నేఁడు పైకి దీసెను; చదివెను. తన పతి యిపుడు గోచరించెను. దానికి తానొక పీఠిక వ్రాసెను.

భర్తయొక్క అంతరస్వరూపదర్శనమాత్రము తనకు తృప్తిజనకము కాకుండు టటుండ స్వస్వరూపదర్శనమునకు ఆమెను తొందర పెట్టెను. ఆమె ఆ తొందరచే ఉద్దు గుడిచినటులుండెను.

ఆర్వీటినుండి జమానులు వచ్చి దేవరవారు వారికుటీరమున సుఖముగా నున్నారని మనవిచేసిరి.

"మరల పెండ్లాడియా?"

"అమ్మా, అదేమి? ప్రయత్నము చేసినను ఆయనకు మరి పెండ్లియగునా?"
"ఏమీ కాదేమి? మీకు తెలిసెఁ గాఁబోలు, చేఁదుమాట లొకప్పుడు తియ్యమాటలు,

తియ్యమాటలొకప్పుడు చేఁదుమాటలు."

జమానులు వెళ్లిపోయిరి. వరాండాలో కుమారుఁడు దాదిపై కినియు మాటలు కొన్ని స్పష్టముగను, కొన్ని అస్పష్టముగను వినవచ్చు చుండెను. దాది బతిమాలు కొనుచుండెను. బాలుఁడు దాదిని లాఁగికొనివచ్చుచు "ఆఁగు! మాయమ్మతో చెప్పి నీ పెండ్లి చేయించెదను" అనఁగా "బాబుగారు, బాబుగారు! చెప్పకుఁడు, చెప్పకుఁడు! రే పంతయు మిమ్ము బుజముల మీఁద మోసి తిప్పెదను" అని దాది బతిమాలెను. బాలుఁ డు "అమ్మా" యని కేక పెట్టెను. దాది వెలవెలపోవుచుండెను. తల్లికుమారు నెదురుకొని "ఏమి నాయనా!" అని అడిగెను.

"చూడు, ఇది – నీకు నాయన ఏఁడీ? అనుచున్నది. మా నాయన ఏఁడీ? చూపు! ఆపైని దీనిపెండ్లి!"

"నాయనా! నీకును దానికిని చూపుదును; నేనును చూతును. లెండు; పోదము" అని అపుడే పయనించెను. బాలుని ఆనందమునకు మేరలేదు. దాది సంతోషమును లోలోపల అణఁచుకొనెను. బాలుఁడు – "చూడు నీ పెండ్లి! మానాన్నవద్ద! అని దాదిని బెదరించుచుండెను.

ఆ మఱునాఁడే వారార్వీడు చేరిరి. గ్రంథపర్యాలోచనము చేయుచున్న జనార్ధన రావు రాణివాసము విడిచి నడిచి వచ్చుచున్న తన భార్యను, దాది చేతులనుండి కిందికి దుముకుచున్న కుమారుని జూచి తనకనులనుతానే నమ్మఁజాలకపోయెను.

వెంకయ్యమ్మారావు సాష్టాంగపడి పుస్తకహస్తుఁడైన కుమారుని భర్త కందించెను.

అతఁడు కుమారుని ముద్దొని పుస్తకమెత్తి పీఠికనుజూచి పరవశుఁడాయెను.

రామనాధబాబు లోలోపల "నే నిదివరకు మానాయనను చూడేలేదే' అనుకొని దాదికడకు వచ్చి తండ్రిని జూపి చఱచెను. దాదికి ఆచఱపే సమ్మోద మాయెను.

"తుదకు పెంపుడు చిలుకకడకే వచ్చితివా?"

"క్షమింపుడు, క్షమింపుడు! నేనే యిపుడు పెంపుడు చిలుకనై వచ్చితిని."

• భారతి – నవంబర్ – 1928 •